

26.09.2016

Sj/1

§ 840

Kaksi maata-yksi tulevaisuus-hankkeen teoksen sijoittaminen Erottajalle

HEL 2016-006786 T 10 01 01 06

Päätös

Kaupunginhallitus päätti osoittaa Erottajan aukion sijoituspaikaksi taiteilija Eva Langen teokselle, joka kuuluu kokonaisuuteen Kaksi maata - Yksi tulevaisuus* Två länder - en framtid.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Hanasaaren kulttuurikeskuksen kirje
- 2 Eva Langen teoksen esittelyaineisto
- 3 Taidemuseon lausunto
- 4 Kaupunkikuvaneuvottelukunnan lausunto
- 5 Rakennusvalvontaviraston lausunto
- 6 Rakennusvalvonnan täydennys lausuntoon

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Lahjoitushankkeen hallinnoija

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hanasaari -ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen kaupungille 6.6.2016 lähettämässä kirjeessä todetaan, että kulttuurikeskus hallinnoi hanketta, jossa Suomen ja Ruotsin pääkaupungeille lahjoitetaan julkiset taideteokset. Helsingille lahjoitettava teos on samanaikaisesti lahja

sata vuotta täyttävälle itsenäiselle Suomelle. Projektia on valmisteltu yhdessä kaupunkien asianomaisten tahojen kanssa.

Teokset on suunniteltu sijoitettavaksi kaupunkien keskeisille paikoille; Helsingissä taideteos esitetään sijoitettavaksi Erottajalle, Svenska Teaternin ja Eteläesplanadin väliselle aukiolle, ja Tukholmassa Engelbrektsplatsenille, jonka välittömässä läheisyydessä sijaitsee mm. Suomen instituutti.

Helsinkiin toteutettavan taideteoksen, työnimeltään Flera delar - En helhet on suunnitellut taiteilija Eva Lange. Hän kuvaa teoksessaan Suomen ja Ruotsin välisen vuorovaikutuksen monimuotoisuutta. Teos koostuu neljästä harmonisesta veistoksesta, joiden materiaaleina ovat graniitti, rauta ja teräs.

Teoksen vastaanottamisesta ja sijoittamisesta on saatu lausunnot kaupungin taidemuseolta, kaupunkikuvaneuvottelukunnalta, rakennusvalvontavirastolta, sekä rakennusvirastolta ja kaupunkisuunnitteluvirastolta.

Helsingin taidemuseon toteaa 11.5.2016 päivätyssä lausunnossaan, että taideteoshanke on ollut vireillä jo jonkin aikaa ja kaupunkisuunnitteluvirasto on osoittanut Erottajan teoksen sijaintipaikaksi. Lausunnossa todetaan, että rakennusvirasto tulee suunnittelemaan ja rakennuttamaan aukion avoimeksi, korkealuokkaiseksi kaupunkitilaksi. Siihen tuleva teos voidaan ottaa huomioon jo tässä vaiheessa, mikä mahdollistaa onnistuneen lopputuloksen. Lausunto on sama, minkä taidemuseo on antanut asiassa Hanasaari - ruotsalais-suomalaiselle kulttuurikeskukselle.

Kaupunkisuunnitteluvirasto toteaa lausunnossaan 14.6.2016 mm., että hakemusasiakirjojen havainnekuvissa on tuotu hyvin esiin asemakaavan mukainen aukioratkaisu sekä taideteoksen sijoittuminen suhteessa aukiokokonaisuuteen, sen osa-alueisiin ja yksityiskohtiin. Lausunnossa todetaan edelleen, että rakennusvirasto valmistelee parhaillaan aukion toteuttamissuunnitelmaa, ja että taiteilijalle on varattava mahdollisuus yhteistyöhön aukion toteutussuunnittelussa, jotta taiteilija pystyy varmistamaan teoksen taiteellisen vaikutelman toteutumisesta ja oikeasta mittakaavallisesta suhteesta aukioon ja sen kaikkiin toimintoihin nähdessä. Lausunto on päätöshistoriassa.

Rakennusviraston lausunnossa 27.6.2016 todetaan puolestaan mm. että kooltaan monumentaalinen, neljästä osasta koostuva mutta herkkä taideteos vaatii ympärilleen riittävästi avointa ja rauhallista tilaa. Katusuunnitteluvaiheessa teoksen sijainti on sovitettava yhteen aukion käytön kanssa. Taideteoksen lopullinen sijoittaminen tulee suunnitella samanaikaisesti aukion suunnittelun kanssa, ja yhdessä taiteilijan kanssa.

Lausunnossa todetaan edelleen, että teoksen valaistus, sen tarvitsema infra ja teoksen perustukset on otettava huomioon rakennussuunniteluvaiheessa. Tavanomaisen käytännön mukaisesti ne kuuluvat rakennusviraston vastuulle. Valmiin teoksen ylläpito kuuluu taidemuseolle. Lausunto on päätöshistoriassa.

Kaupunkikuvaneuvottelukunta toteaa lausunnossaan 6.7.2016, että kaupungin monet tahot ovat todenneet paikan sopivan taideteokselle ja lainvoimainen asemakaava mahdollistaa taiteen sijoittamisen alueelle. Lausunnossa todetaan edelleen, että moniosainen veistos muodostuu kokonaisuudeksi vasta suhteessa ympäröivään tilaan ja pintaan, jolta se nousee. Neuvottelukunnan mukaan tilanne asettaa tarkkoja vaatimuksia aukiosuunnitelmalle, ja neuvottelukunta pitäisi tärkeänä, että veistokselle pohdittaisiin vaihtoehtoista paikkaa valmiimmalta ja vähemmän toiminnallisesti kuormittuneelta paikalta.

Rakennusvalvontavirasto yhtyy lausunnossaan 11.8.2016 kaupunkikuvaneuvottelukunnan kannanottoon. Tätä lausuntoa rakennusvalvontavirasto on 18.8.2016 täydentänyt. Täydennyksessä todetaan, että jos teos sijoitetaan Erottajan aukiolle, ei se voimassa oleva asemakaava ja liikennesuunnitelma huomioon ottaen edellytä rakennusvalvonnalta toimenpidelupaa. Myöskään kaupunkikuvallista lausuntoa ei pidetä tarpeellisena, koska hanketta on jo käsitelty kaupunkikuvaneuvottelukunnassa 6.7.2016. Rakennusvirasto kiinnittää täydennyksessään huomiota moniosaisen teoksen vaativuuteen siltä osin, miten teoksen eri osat saadaan integroitua luontevasti aukion muihin rakenteisiin.

Kuten lausunnoista ilmenee, teoksen sijoittaminen Erottajan aukiolle edellyttää hyvää suunnittelua ja yhteistyötä taiteilijan kanssa. Haasteista huolimatta aukio on erinomainen sijoituspaikka. Aukio sijoittuu sekä arkkitehtonisesti että toiminnallisesti merkittävään ja keskeiseen kohtaan kaupungissa ja korostaa siten teoksen merkitystä. Hyvällä suunnittelulla ja yhteistyöllä teoksesta tulee uusi puhutteleva maamerkki kaupungin keskustaan, kertomaan Suomen ja Ruotsin pitkästä yhteisestä historiasta ja yhteistyöstä.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Ritva Viljanen

Lisätiedot

Leena Mickwitz, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36054
leena.mickwitz(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Hanasaaren kulttuurikeskuksen kirje
- 2 Eva Langen teoksen esittelyaineisto

26.09.2016

Sj/1

- 3 Taidemuseon lausunto
- 4 Kaupunkikuvaneuvottelukunnan lausunto
- 5 Rakennusvalvontaviraston lausunto
- 6 Rakennusvalvonnan täydennys lausuntoon

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Lahjoitushankkeen hallinnoija

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Lausunnon antajat

Päätöshistoria

Rakennusvirasto 27.6.2016

HEL 2016-006786 T 10 01 01 06

Lausunto

Kaupunginhallitus pyytää rakennusviraston lausuntoa taideteoksen sijoittamisen edellytyksistä Erottajan aukiolle 12.8.2016 mennessä.

Suomen ja Ruotsin yhteisen historian ja yhteenkuuluvuuden kunnioittamiseksi Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus on käynnistänyt hankkeen, jossa sekä Helsinkiin että Tukholmaan esitetään sijoitettaviksi nimekkäiden taiteilijoiden taideteokset keskeisille julkisille paikoille. Tukholman Engelbrektsplanille sijoitettavan teoksen Gemen-samma Rötter taiteilija on suomalainen Marja Kanervo. Helsinkiin on valittu ruotsalaisen taiteilija Eva Langen teos Flera delar - En helhet, joka koostuu neljästä suurehkosta, erillisestä veistoksellisesta elementistä. Kaupunkisuunnitteluvirasto esittää taideteoksen sijoittamispaikaksi Erottajan aukiota.

Erottajan aukio kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöalueeseen (RKY). Aukion asemakaava sai lainvoiman 21.5.2014. Rakennusvirasto teettää parhaillaan aukiota ympäristöhistoriallista selvitystä, jossa esitetään myös aukion kehittämisperiaatteet. Aukion katusuunnittelu on juuri käynnistymässä. Suunnittelun yhtey-

dessä otetaan huomioon paitsi aukion nykyinen ja tuleva käyttö, myös taideteoksen sijainti, tilantarve ja tekniset vaatimukset.

Erottajan aukio on tulevaisuudessa merkittävä eri toimintojen ja tapahtumien aukio ja noudattaa kaupungin asettamia strategisia tavoitteita lisätä julkisten alueiden tapahtumakäyttöä. Kooltaan monumentaalinen neljästä osasta koostuva mutta herkkä taideteos vaatii ympärilleen riittävästi avointa ja rauhallista tilaa.

Katusuunnitteluvaiheessa teoksen sijainti on sovittava yhteen aukion käytön kanssa ottaen huomioon aukion toimintojen, rakenteiden ja rakennelmien aiheuttama visuaalinen häly. Taideteoksen lopullinen sijoittelu tulee suunnitella ympäristöhistoriallisen selvityksen valmistuttua samanaikaisesti aukion suunnittelun ja yhdessä taiteilijan kanssa sovittaan teos perustuksineen aukion korkomaailmaan. Aukion kansirakennne voi aiheuttaa oman haasteensa teoksen perustuksien sijoitteluun. Teoksen sijoittelussa tulee ottaa huomioon myös aukion talvikunnossapito ja mahdollinen teokseen kohdistuva ilkivalta. Tämän vuoksi teokselle olisi eduksi sen sijoittaminen hieman tiiviimpään ryhmään aukion rauhallisimpaan kohtaan eli aukion luoteiskärkeen.

Teoksen valaistus, sen tarvitsema infra ja teoksen perustukset on otettava huomioon rakennussuunnitteluvaiheessa. Normaalikäytännön mukaisesti ne kuuluvat rakennusviraston vastuulle. Valmiin teoksen ylläpito kuuluu kaupungin taidemuseolle.

Rakennusvirasto puoltaa hakemusta ottaa vastaan teoslahjoitus.

Lisätiedot

Pia Rantanen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38812
pia.rantanen(a)hel.fi

Anu Kiiskinen, aluesuunnittelija, eteläinen suurpiiri, puhelin: 310 38419
anu.kiiskinen(a)hel.fi

Tomas Palmgren, projektinjohtaja, puhelin: 310 38586
tomas.palmgren(a)hel.fi

Kaupunkisuunnitteluvirasto 14.6.2016

HEL 2016-006786 T 10 01 01 06

Lausunto

Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus hallinnoi hanketta, jossa Ruotsin ja Suomen pääkaupungeille lahjoitetaan julkiset taide-
teokset kunnioittamaan maiden yhteistä 600-vuotista historiaa. Taiteilija
Eva Langen taideteos (Flera delar - En helhet) sijoittuu Helsinkiin Erot-

tajan aukiolle ja taiteilija Marja Kanervon taideteos (Gemensamma Rötter) Tukholmaan Engelbrektsplanille.

Kaupunkisuunnitteluvirasto on tutustunut taiteilija Eva Langen teosta ja asiaa koskeviin hakemusasiakirjoihin sekä Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen lokakuussa 2015 päivättyyn hankkeen projektisuunnitelmaan.

Kaupunkisuunnitteluvirastolla ei ole huomautettavaa hakemuksen johdosta. Kaupunkisuunnitteluvirasto puoltaa hakemusta.

Perustelut

Kaupunkisuunnitteluvirasto toteaa, että hakemusasiakirjojen taideteosta esittävässä havainnekuivissa on tuotu hyvin esiin asemakaavan mukainen aukioratkaisu sekä taideteoksen sijoittuminen suhteessa aukiokokonaisuuteen, sen osa-alueisiin ja yksityiskohtiin.

Erottajan aukiota koskee kaksi asemakaavaa (nro 11887 vuodelta 2010 ja nro 12165 vuodelta 2014) sekä liikennesuunnitelma nro 6146-7 vuodelta 2012). Näissä on esitetty yksityiskohtainen toiminnallinen ja mitoituksellinen suunnitelmaratkaisu aukiolle, sen rajauksille, osa-alueille, käyttötarkoituksille, maanalaisille käyttötiloille ja teknisille tiloille sekä jalankululle, pyöräilylle, liikenteelle ja huoltoliikenteelle. Asemakaavoissa aukio on osa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvan kannalta arvokasta ympäristökokonaisuutta. Aukio on valtakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009, Esplanadi-Bulevardi).

Aukion keskiosa on vapaa alue kaupunkitapahtumia varten ja siinä on alustavasti otettu huomioon taideteoksen sijoittumismahdollisuus. Asemakaavassa ja liikennesuunnitelmissa on määritelty aukiota reunustavien jalkakäytävävyöhykkeiden ja pyöriteiden mitoitus sekä uuden suojatien sijainti aukiolta Bulevardille.

Erottajan aukio on autoton. Ruotsalaisen teatterin huoltoliikenne on järjestetty ja rajattu teatterin edustalle Eteläesplanadin suunnasta käsin siten, että ajoneuvoliikennettä ei ohjata aukiolle eikä nykyiseen tapaan aukion läpi Mannerheimintielle.

Stockmannin ajoluiska poistetaan. Nykyisten maanalaisten tilojen ja teknisten tilojen iv- ja käyntiyhteydet on sijoitettu aukion itäreunaan tulevan pienen kioskirakennusosan puitteisiin. Rakennus palvelee ulkotarjoilualueen tarjoilukioskina ja kaupungin matkailuinfon toimipisteenä.

Rakennusvirasto valmistele parhaillaan asemakaavojen ja liikennesuunnitelman mukaisen toteutussuunnitelman laatimista Erottajan au-

26.09.2016

Sj/1

kiolle. Taiteilija Eva Langelle tulee varata mahdollisuus yhteistyöhön aukion toteutussuunnittelussa, jotta taiteilija pystyy varmistumaan teoksensa taiteellisen vaikutelman toteutumisesta ja oikeasta mittakaavallisesta suhteesta toteutuvaan aukioon sekä sen kaikkiin toimintoihin nähden.

Lisätiedot

Ilpo Forssén, projektipäällikkö, puhelin: 310 37199
ilpo.forssen(a)hel.fi

Kajsa Lybeck, arkkitehti, puhelin: 310 37052
kajsa.lybeck(a)hel.fi

Pekka Nikulainen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37122
pekka.nikulainen(a)hel.fi